

Toronya utca

Egyesületünk székháza a Toronya utcában található, ezért ezen utcanév bemutatásával kezdjük a most induló sorozatunkat. Az utca 1935-től viseli az egykori Máramaros vármegye Ökörmezői járásában fekvő település nevét. A hasonló nevű község 1970-ben kapta ezt a nevet. Bár a történelmi Magyarországon több Toronya nevezetű helység is volt, de a környéken fekvő utcák jó része kárpátaljai, máramarosi településneveket őriz, ezért nem tévedünk, ha a Nagyág forrásvidékén fekvő falu nevét tekintjük a névadónak.

A térképen a Keleti-Kárpátok fő vonulatát kell keresnünk, és ott, ahol a Keleti-Beszkidék véget érnek és a Máramarosi-havasok kezdődnek, találjuk a Toronyai-hágót, mely 900 m feletti magasságban halad át az egykori határgerincen. Részletes térképen ettől délnyugatra látható a nevet adó kis falu.

Kiss Lajos „Földrajzi nevek etimológiai szótára” c. munkája szerint első említése 1700-ból való, Tornya alakban. Nevét a közeli Turonpatakáról nyerte, melynek ma Torunka a neve. A szerző szláv eredetű névnek tartja, melyben a tulok jelentésű 'tur' szó rejlik. A mai Toronya névalakra hatással volt a magyar torony főnév is.

1. kép - gerendákból épült középületek

Toronyán ma is láthatók azok a gerendákból rótt középületek, melyekben a határforgalmat ellenőrző közegek (vámhivatal, csendőrség stb.) székeltek. A bécsi döntések nyomán visszatért

területek kárpátaljai határszakaszain felállított határvadász őrsök egyike is itt állomásozott. A község fatemploma a görög katolikusoké, melyet 1809-ben építettek. A harangok különálló toronyban „laknak”, mely szintén fából készült. Sajnos a „felújítás” során bádogra cserélték a zsindefedést, és ez meglehetősen ront az épületek küllemén. A templomkert régi sírkövein magyar parókusok és feleségeik nevei olvashatók.

2. kép - toronyai ruszin fatemplom

A hágón átvezető út viszonylag jó állapotú, bár a szovjet vezérkari térkép szerint csak májustól decemberig járható. Mindkét háborúban nagy harcok folytak e térségben. Az első háború idején elesett katonák gondozott temetője könnyen meglelhető. A második világháború idején kiépített országerődítés elemeit a Nagyg völgyszikületében alakították ki az Árpád-vonal részeként. A határgerincen a Szent László-állás tábori erődítései voltak, melynek nyomai eltűntek a hágón átvezető olaj-, gáz- és villamos-távvezetékek építése idején végzett hatalmas földmunkák során, a

Lengyelország és Csehszlovákia határát jelző lengyel sasos – más szakaszokon még fellelhető – határkövekkel együtt.

1914-ben 1212 lélek lakta Toronyát, ebből 18 magyar, 333 német és 861 román. Vallás szerint 868 görögkatolikus és 337 izraelita felekezetű volt. Manapság másfél ezret meghaladó a lakosság lélekszáma, mely jórész görögkatolikus ruszin.

Bár e vidék meglehetősen távoli és elzárt, a körülmények is meglehetősen szerények, mégis érdemes ellátogatni ide a táj szépsége miatt. Ajánlatos megkóstolni azt a felséges gombát, melyet nyaranta a hágón tanyázó cigányok gyűjtenek, és akik ezen kívül receptet, valamint szíves útbaigazítást is adnak az arra vetődőnek – magyarul.

3. kép - magyar cigányok tábora.

4. kép - Az első vh. idején elesett katonák gondozott temetője

(-n -s)